ЛИТОВСКІЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

№ 87.

KURYER LITEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Пятница. 29-го Октября — 1837 — *Wilno. Piątek. 29-go Października.*

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 21-го Октября.

Высочайшимъ Приказомъ, 17-го Сентября, назначены: Командиръ 2-й бригады 12-й Пѣхотной дивизіи, Генералъ-Маіоръ *Нѣеловъ 1-й*, Командующимъ 17-ю Пѣхотною дивизіею. Командиръ 1-й бригады 13-й Пѣхотной дивизіи, Генералъ-Маіоръ *Булгаковъ*, Командиромъ 2-й бригады 12-й Пѣхотной дивизіи. Свиты Его Императорскаго Величества Генералъ-Маіоръ Князь *Мещерскій*, Командиромъ 1-й бригады 13-й Пѣхотной дивизіи, съ оставленіемъ въ Свитѣ Его Величества. Командиръ 1-й бригады 14-й Пѣхотной дивизіи, Генералъ-Маіоръ *Линденъ*, состоять по Арміи. Командиръ 1-й бригады 7-й Пѣхотной дивизіи, Генералъ-Маіоръ *Марковъ 2-й*, Командиромъ 1-й бригады 14-й Пѣхотной дивизіи. Командиръ 1-й бригады 15-й Пѣхотной дивизіи, Генералъ-Маіоръ *Варпаховскій*, Командиромъ 1-й бригады 7-й Пѣхотной дивизіи. Командиръ 2-й бригады 4-й Пѣхотной дивизіи, Генералъ-Маіоръ *Пущинъ 1-й*, Командиромъ 2-й бригады 14-й Пѣхотной дивизіи. Командиръ Тобольскаго пѣхотнаго полка, Генералъ-Маіоръ *Леманъ 2-й*, Командиромъ 1-й бригады 15-й Пѣхотной дивизіи. Командиръ Украинскаго Егерскаго полка, Генералъ Маіоръ *Литвиновъ 1-й*, Командиромъ 2-й бригады 4-й Пѣхотной дивизіи.

— Высочайшимъ Приказомъ, 19-го Сентября, назначены: Начальникъ Штаба 2-го Пѣхотнаго Корпуса, Генералъ-Лейтенантъ *Лидерсъ*, Командующимъ 5-мъ Пѣхотнымъ Корпусомъ, на мѣсто Генералъ-Адъютанта Муравьева 1-го; Флигель-Адъютантъ Его Величества, Лейбъ-Гвардіи Волынскаго полка Полковникъ *Гогель*, Исправляющимъ должность Начальника Штаба 2-го Пѣхотнаго Корпуса, съ оставленіемъ въ прежнемъ званіи. (*Рус. Инв.*)

— Въ прошедшую Пятницу, 8-го Октября, произведены въ Пеллѣ любопытные опыты. Два камня, представлявшіе съ незапамятныхъ временъ препятствіе свободному плаванію по Невѣ въ этомъ мѣстѣ, взорваны минами, зажженными подъ водою помощію Фюльмифера (fulmifère, громоносца), изобрѣтеннаго Г. *Ле-Мольтомъ*. Особы, присутствовавшія при этомъ важномъ опытѣ, были поражены средствами и силою машины, переносимой безъ всякаго затрудненія, и готовой дѣйствовать во всякое время, по данному знаку. Фюльмиферъ передаетъ электрическую искру на желанное пространство, чрезъ землю и воду. Не смотря на сырость воздуха того дня, казавшагося неблагопріятнымъ для развитія и распространенія электричества, Фюльмиферъ, находившійся въ продолженіе шести часовъ подъ дождемъ, преодолѣлъ всѣ препятствія.— Опытъ, произведенный 8-го Октября, доказываетъ высокую пользу сдѣланнаго въ Россіи изобрѣтенія, которое принесетъ большія выгоды промышлености и всему общественному быту. Не исчисляя всѣхъ преимуществъ Фюльмифера, всякъ признаетъ пользу, которую онъ принесетъ рѣчному судоходству, уничтоживъ скалы и подводные камни, представляющіе ве-

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg, 21-go Października.

Przez Naywyższy Rozkaz Dzienny, 17-go Września, naznaczeni: Dowódzca 2-ey brygady 12-ey dywizyi pieszey, Jenerał-Major *Niejełow 1-szy*, Dowodzącym 17-tą dywizyą piechoty; Dowódzca 1-ey brygady 13-ey dywizyi pieszey, Jenerał-Major *Bułhakow*, Dowódzcą 2-ey brygady 12-ey dywizyi piechoty. Orszaku Jego Cesarskiey Mości Jenerał-Major Xiąże *Meszczerski*, Dowódzcą 1-ey brygady 13-ey dywizyi pieszey, z pozostaniem w orszaku Nayjaśnieyszego Pana. Dowódzca 1-ey brygady 14-ey dywizyi pieszey, Jenerał-Major *Linden*, liczyć się w Armii. Dowódzca 1-ey brygady 7-ey dywizyi pieszey, Jenerał-Major *Markow 2-gi*, Dowódzcą 1-ey brygady 14-tey dywizyi piechoty. Dowódzca 1-ey brygady 15-ey dywizyi pieszey, Jenerał-Major *Warpachowski*, Dowódzcą 1-ey brygady 7-ey dywizyi piechoty. Dowódzca 2-ey brygady 4-tey dywizyi pieszey, Jenerał-Major *Puszczyn 1-szy*, Dowódzcą 2-ey brygady 14-ey dywizyi piechoty. Dowódzca Tobolskiego półku piechoty, Jenerał-Major *Lehmann 2-gi*, Dowódzcą 1-ey brygady 15-ey dywizyi piechoty. Dowódzca Ukraińskiego półku Strzelców, Jenerał-Major *Litwinow 1-szy*, Dowódzcą 2-ey brygady 4-tey dywizyi piechoty.

— Przez Naywyższy Rozkaz Dzienny, 19-go Września, naznaczeni: Naczelnik Sztabu 2-go Korpusu piechoty, Jenerał-Porucznik *Liders*, Dowodzącym 5-tym Korpusem piechoty, na mieysce Jenerał-Adjutanta Murawjewa 1-go; Skrzydłowy Adjutant Jego Cesarskiey Mości, Półkownik Wołyńskiego półku Gwardyi *Gogel*, Sprawującym obowiązek Naczelnika Sztabu 2-go Korpusu piechoty, z pozostaniem w nazwaniu dotychczasowém. (*R. I.*)

— W przeszły piątek, 8-go Października, odbyło się w Pelli ciekawe doświadczenie. Dwa kamienie, od niepamiętnych czasów stawiące przeszkodę swobodney żegludze na Newie w tém mieyscu, rozsadzone zostały minami, zapalonemi pod wodą za pomocą Fulmiferu wynalezionego przez Pana *Le-Molth*. Osoby, przy tém ważném doświadczeniu znaydujące się, były zdziwione środkami i siłą machiny, bez żadney trudności przenoszoney, i gotowey do działania w każdym czasie, za danym znakiem. Fulmifer udziela iskrę elektryczną na żądaną przestrzeń, przez ziemię i wodę. Pomimo wilgotności powietrza dnia tego, który się zdawał nieprzychylnym do rozwinienia i rozszerzenia elektryczności, Fulmifer, przez sześć godzin znaydujący się na deszczu, wszystkie pokonał przeszkody. — Próba, 8-go Października odbyta, przekonywa o wielkiey wyższości uczynionego w Rossyi wynalazku, który wielkie przyniesie korzyści przemysłowi i całey społeczności. Nie wyliczając wszystkich użyteczności Fulmiferu, każdy uzna korzyść, jaką przyniesie żegludze rzeczney. zniszczywszy skały i kamienie podwodne, stawiące wielkie niebezpieczeństwa statkom. Trzema godzinami przed uczynieniem tey próby, o jeden z kamieni, już przygotowanych do rozsadzenia, rozbiła się barka, z kosztownym ładun-

личайшія опасности судамъ. За три часа до произведенія этого опыта, объ одинъ изъ камней, уже приготовленныхъ къ взрыву, разбилась барка, шедшая съ богатымъ грузомъ. (*С. П.*)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Австрія.

Вѣна, 19-го Октября.

Вчера съ обыкновеннымъ торжествомъ праздновали здѣсь воспоминаніе битвы подъ Лейпцигомъ. Его Величество Императоръ для сего явился въ сопровожденіи Эрцъ-Герцоговъ *Карла* и *Людвика* на мѣсто, гдѣ расположенъ былъ здѣшній гарнизонъ, приказалъ войскамъ проходить мимо себя и изъявилъ свое одобреніе за прекрасный воинскій строй и произведенныя движенія. Въ здѣшнемъ инвалидномъ домѣ была открыта для публики зала, гдѣ находятся обѣ исполинскія картины войны и бюсты знаменитѣйшихъ Австрійскихъ Полководцевъ.

— Новѣйшіе дипломатическіе переговоры происшедшіе отъ неожиданнаго появленія Графа *Гонфалоніери* въ Парижѣ, доставляютъ интересное объясненіе характеристики Австрійскаго Кабинета. Извѣстно, что Австрійское посольство въ Парижѣ, какъ только узнало о прибытіи туда Графа *Гонфалоніери*, тотчасъ на счетъ запрещенія пребыванія его во Франціи, сообщило о томъ Французскому Правительству, на основаніи, что *Гонфалоніери* при освобожденіи его изъ Шпильберга, добровольно далъ обязательство: „оставить на всегда Европу." *Гонфалоніери* долженъ былъ оставить Францію и Австрійское Правительство получило теперь подробное увѣдомленіе, о всемъ этомъ случаѣ. При всемъ томъ Австрійское Правительство постановило, что если Графъ *Гонфалоніери* опять возвратится во Францію, или гдѣ нибудь пробывать будетъ въ Европѣ, за предѣлами Австріи и тѣхъ Государствъ съ которыми установленъ картель, то на это Имп. Австрійское посольство вовсе не будетъ обращать вниманія. Вѣроятно постановленіе это, въ которомъ безъ сомнѣнія каждой усмотритъ благороднѣйшій образъ мыслей, сообщено уже Гр. *Гонфалоніери*. (*А.Р.S.Z.*)

Франція.

Парижъ, 23-го Октября.

Сегодня въ 2 часа по полудни здѣшніе жители, 21-мъ пушечнымъ выстрѣломъ, возвѣщены о взятіи Константины. Вотъ буквальное содержаніе касающейся сего депеши:

„*Тулонъ, 22 Октября въ 9 час. утра* (Константина 13 Окт.). Генералъ *Вале* къ Министрамъ Военному и Иностранныхъ Дѣлъ. Трехцвѣтный штандартъ развѣваетъ на стѣнахъ Константины. Войско подступило къ городу 6-го ч., проломъ сдѣланъ 11 ч., 12 ч. начатъ приступъ, а сегодня съ величайшею храбростію и съ совершеннымъ успѣхомъ произведена аттака. Непріятель упорно сопротивлялся, но войска наши одержали надъ нимъ славную побѣду. Король и войско понесли большую потерю. Генералъ *Дамремонъ*, вчера какъ только обратился къ проломной батареѣ, убитъ пушечною пулею. Я принялъ послѣ него команду."

— Извѣстіе о взятіи Константины, получено сегодня въ Тюильери въ ту минуту, когда Король пріѣзжалъ изъ Версаля; оно тотчасъ сообщено *Монитеру*, для объявленія его въ чрезвычайномъ прибавленіи. Въ тоже время извѣстіе это разослано по телеграфамъ во всѣ стороны. *) На биржѣ извѣстіе это не произвело никакого значительнаго движенія, ибо по изъявленію биржевыхъ спекулантовъ, имъ уже прежде воспользовались.

— Герцогъ *Александръ* Виртембергскій, завтра съ молодою своею супругою, предприметъ путь въ Германію.

— Г. *Тьеръ* предъ возвращеніемъ своимъ въ Лилль, имѣлъ у Короля аудіенцію, продолжавшуюся четыре часа.

— Въ Версалѣ будетъ завтра совершено торжественное молебствіе о взятіи Константины. Король тотчасъ заказалъ статую Генерала *Дамремона* для тамошняго музея.

— Генералъ *д'Овре*, который теперь стоитъ въ Байоннѣ, наименованъ Губернаторомъ Орана. Генералъ-Лейтенанта Гр. *Гариспа*, имѣющаго главную команду въ Пиринеяхъ, такъ какъ онъ получилъ Перское достоинство, къ будущему засѣданію ожидаютъ въ Парижъ.

*) Въ Страсбургѣ извѣстіе это опубликовано 23 ч. въ 7 час. вечера. Телегр депеша такогожъ содержанія какъ вышеозначенная. На концѣ только прибавлено еще, что Принцъ Жоанвильскій 14 ч. (не 17) а по сему на другой день по взятіи Константины, туда прибылъ, и что какъ онъ такъ и Герцогъ Немурскій здоровы.

kiem płynąca. (*P. P.*)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Austrya.

Wiedeń, dnia 19 Października.

Wczora obchodzono tu ze zwyczayną uroczystością rocznicę bitwy pod Lipskiem. J. Ces. Mość, przybywszy w tym celu, w towarzystwie Arcy-Xiążąt *Karola* i *Ludwika* na mieysce, gdzie była wystawiona załoga tuteysza, kazał przeciągać przed sobą woyskom i oświadczył zadowolenie, za odznaczającą się woyskową postawę i dobre wykonanie obrotów. W tuteyszym domu inwalidów, sala, gdzie się znaydują dwa wielkie obrazy bitew i popiersia naysławnieyszych wodzów austryackich, otwartą była dla publiczności.

— Naynowsze układy dyplomatyczne, do których dało powód niespodziewane ukazanie się Hr. *Gonfalonieri* w Paryżu, dają nową interessującą cechę charakterystyki Gabinetu Austryackiego. Wiadomo, że Poselstwo Austryackie w Paryżu, jak tylko otrzymało doniesienie o przybyciu tam Hrabiego, zawiadomiło o tém Rząd Francuzki, z oświadczeniem przeciwko pobytowi jego we Francyi, odwołując się do tego, że *Gonfalonieri* przy swém uwolnieniu ze Szpilbarga, dał dobrowolne zobowiązanie się: *nazawsze opuścić Europę*. *Gonfalonieri* musiał opuścić Francyą, i Rząd Austryacki wtedy dopiero dokładną otrzymał wiadomość o tym wypadku. Z tém wszystkiém, Rząd Austryacki postanowił, iż, jeśliby Hrabia *Gonfalonieri* znowu powrócił do Francyi, lub gdziekolwiek nawet miał przebywać w Europie poza krajami Austryi i tych Państw, z którémi istnieją układy względem wzajemnego wydawania przestępców, tedy poselstwo Cesarsko-Austryackie, zgoła nie będzie zwracać na to uwagi. Bez wątpienia, postanowienie to, w którém zapewna każdy postrzega nayszlachetnieyszy sposób myślenia, już zakomunikowane zostało i Hrabiemu *Gonfalonieri*. (*A.P S.Z.*)

Francya.

Paryż, dnia 23 Października.

Dziś o godzinie 2 z południa, mieszkańcom tuteyszym, przez 21 wystrzałów z dział, obwieszczono o wzięciu Konstantyny. Dosłówna treść tyczącey się tego depeszy telegraficzney, jest następująca:

„*Tulon, 22 Paździer. o godz. 9-tey rano* (Konstantyna 13 Paźdz.) Jenerał *Valée* do Ministrów woyny i spraw zewnętrznych. Chorągiew tróykolorowa powiewa na murach Konstantyny. Woysko dnia 6-go zbliżyło się pod miasto; wyłom zrobiono dnia 11-go; dnia 12 zaczęto przystępować ku niemu, a dzisia rano, z naywiększą walecznością i zupełnym skutkiem, attak wykonano. Nieprzyjaciel mocny stawił opor, lecz woyska nasze zaszczytnie go zwyciężyły. Król i woysko wielką ponieśli stratę. Jenerał *Damrémont* wczora, gdy się udał na bateryą wyłomową, zabity został kulą działową. Ja objąłem po nim dowództwo woyske."

— Wiadomość o wzięciu Konstantyny otrzymano dzisia w Tuilleryach w tey chwili, gdy Król przybył z Versaillu; przesłano ją natychmiast do *Monitora*, dla ogłoszenia w nadzwyczaynym dodatku. W tymże czasie rozesłano ją na wszystkie strony przez telegrafy *). Na giełdzie wiadomość ta nie sprawiła żadnego znacznego ruchu: gdyż, podług oświadczenia spekulantów giełdowych, pierwiey już z niey skorzystano.

— P. *Thiers* przed powrótem swym do Lille, miał posłuchanie u Króla, trwające cztéry godziny.

— Xiąże *Alexander* Wirtemberski z młodą swoją małżonką przedsięwezmie jutro podróż do Niemiec.

— W Versaillu śpiewane będzie jutro uroczyste *Te Deum*, za wzięcie Konstantyny. Król natychmiast zamówił posąg Jenerała *Damrémont* do tamecznego muzeum.

— Jenerał *d'Auvrey*, który stoi w Bayonnie, mianowany został Gubernatorem Oranu. Jenerał-Porucznik, Hrabia *Harispe*, który ma naczelne dowództwo w okolicach Pireneów, z przyczyny, że otrzymał godność Parowską, na przyszłe posiedzenie oczekiwany jest do Paryża.

*) W Strażburgu wiadomość ta ogłoszona została dnia 23 o godz. 7 wieczorem. Depesza telegraficzna brzmi całkiem jak powyższa. Na końcu ma tylko jeszcze dodatek, że Xiążę Joinville d. 14 (nie zaś 17), a więc nazajutrz po wzięciu Konstantyny, tam przybył, i że równie on, jak i Xiążę Némours, mieli się dobrze.

— Въ письмахъ изъ Неаполя увѣдомляютъ, что всѣ торговые споры между тамошнимъ и Французскимъ Правительствомъ, устранены.

— Въ Логроньи 13-го ч. опять распространился слухъ, что Генералъ *Ораа* взялъ Кантавiехъ.

— *Журналъ Прѣнiй* въ отношенiи Испанскихъ дѣлъ объясняется слѣдующимъ образомъ: „Извѣстiя изъ главнаго пункта войны въ Испанiи, пишутъ о томъ, что *Д. Карлосъ* опять начинаетъ наступательно дѣйствовать. Письмо изъ Бургоса отъ 16 ч. увѣдомляетъ, что по достовѣрнымъ донесенiямъ, *Донъ-Карлосъ* 13 ч. вечер., двинулъ напередъ свои форпосты между Гуміэль-де-Ицанъ и Кабаньосъ д'Эскуева, вѣроятно въ намѣренiи перейти долину Эскуева. Изъ сего корреспондентъ заключаетъ, что Карлистское войско имѣетъ намѣренiе идти чрезъ Пескуера и Пеньафiель на Валладолидъ. Въ слѣдствiе печальныхъ извѣстiй, доходящихъ со всѣхъ пунктовъ провинцiи, умы въ Бургосѣ были очень взволнованы; а Карлисты составляющiе въ городѣ большинство, старались поддерживать это волненiе. Кажется, что потеря Христиносовъ въ сраженiи при Ретуэртѣ и въ сраженiяхъ отъ 6 и 7 чиселъ, особенно значительна въ кавалерiи, которую Полковникъ *Аспиросъ*, упорно велъ въ огонь, хотя поле покрытое деревьями и орудiями, весьма было невыгодно для кавалерiи. Разные корпуса этой конницы, такъ разстроены потерею, что многiе Штабъ-Офицеры дальнѣйшую службу почли невозможною и подали въ отставку. Въ Бургосѣ увѣряли также, что Генералы *Эспартеро* и *Лоренцо*, были въ такомъ несогласiи, что послѣднiй отказался отъ своей команды и поспѣшно отправился въ Мадритъ. 12 Октября Ген. *Эспартеро* находился еще въ Понтиллѣ, а нѣкоторые баталiоны его арьергарда стояли даже въ Коваррубiасѣ. Область въ такомъ жалкомъ положенiи, что большой торгъ производившiйся каждую середу въ городѣ Лермѣ, двѣ уже недѣли прекратился." (*A.P.S.Z.*)

Великобританiя и Ирландiя.

Лондонъ, 20 го Октября.

Королева проживаетъ еще въ Брейтонѣ. Вчера въ сопровожденiи Герцогини *Кентской*, также многихъ дамъ и кавалеровъ прогуливалась верхомъ, 2½ часа.

— Линейный корабль *Эдинбургъ*, отплылъ изъ Портсмута въ Лиссабонъ съ депешами къ Адмиралу *Гаджъ*, по врученiи которыхъ, выдетъ въ Средиземное море, для подкрѣпленiя Англiйскаго флота.

— По извѣстiямъ полученнымъ изъ пролива Девисъ, нынѣшняя ловля китовъ, была очень скудна; съ 21 Сентября не поймали болѣе 68 штукъ; по сему полагали, что цѣна варвана возвысится.

— По случаю близкаго засѣданiя Парламента, журналъ *Globe* пишетъ между прочимъ: „Незначительное большинство Министровъ въ Нижней Палатѣ и упорное большинство противу нихъ въ Верхнемъ Парламентѣ, вотъ два пункта, на которые въ самомъ скоромъ времени, реформисты должны обратить вниманiе. Они дѣйствительно въ затруднительномъ положенiи; впрочемъ невыгоды въ сравненiи съ неоспоримыми пользами, вовсе малозначущи. Совершенный недостатокъ законодательства, гораздо лучше дурнаго законодательства, и такъ лучше, если можемъ, хотя бы это было и безуспѣшно, стараться на счетъ введенiя хорошихъ мѣръ, нежели сопротивляться худымъ. Еслибъ Торiи правили кормиломъ, ихъ политика показала бы, что они къ своему движенiю партiй, столько еще привязаны какъ и прежде. По сему имѣть въ рукахъ правительственную власть, само собою полезно для реформы, и если подумаемъ, что дворъ теперь за одно съ Государствомъ а Королева съ народомъ, то не простительно еслибъ мы оставили такое выгодное положенiе."

— О экспедицiи Полковника *Чеснея* по Евфрату предпринятой въ 1834 г. по порученiю Князя *Веллингтона*, *Times* сообщаетъ пространныя выписки изъ представленнаго рапорта. Изъ сего явствуетъ, что только 5 дорогъ изъ Англiи въ Индiю, изъ коихъ кратчайшая по Евфрату т. е. на 46 дней изъ Англiи въ Бомбай и обратно 52 дня. Чрезъ Александрiю и Суэцъ путь продолжается 53 и 55 дней, но потому, что дуютъ противные вѣтры, не много имѣетъ преимущества предъ тою. Третья, ведущая чрезъ Мальту, Истамбулъ, Трапезунтъ и Буширъ въ Персидскiй заливъ, требуетъ 58 и 59 дней; каждая война въ Персiи, можетъ прекратить ее. Четвертая идетъ чрезъ Германiю Вѣну и Трапезунтъ; путешествiе продолжается 53 до 55 дней. Пятая напослѣдокъ основывается на проектѣ Капитана *Эсткура*, чтобы чрезъ Могаммера (городъ на Персидскомъ берегу Евфрата между Басорою и проливомъ) переплыть въ Индѣйское

— W listach z Neapolu donoszą, że wszystkie spory handlowe, między tameczuym a Francuzkim Rządami, zostały usunione.

— W Logroño dnia 13 znowu rozbiegła się pogłoska, że Jenerał *Oraa* wziął Cantavieja.

— *Journal des Débats* wyraża się względem spraw Hiszpańskich w następujący sposób: „Wiadomości z główney widowni woyny w Hiszpanii, nie przestają opisywać *Don Carlosa*, jako znowu zaczynającego działać zaczepnie. List z Burgos pod d. 16 donosi, iż, podług godnych wiary wiadomości, *Don Carlos* dnia 13 wieczorem, przednie swe czaty między Gumiel-de-Izan a Cabaños d'Esqueva posunął na przód, zapewne w celu, ażeby przeyśdź przez dolinę Esqueva. Korrespondent podług tego rozumie, że woysko Karolistowskie ma zamiar iśdź przez Pesquera i Peñafiel na Valladolid. Skutkiem zasmucających wiadomości, nadchodzących ze wszystkich punktów prowincyi, umysły w Burgos w wielkiém były wzburzeniu; a Karoliści, którzy w tém nawet mieście stanowią większość, usiłowali utrzymywać to wzburzenie. Zdaje się, że strata Krystynistów w bitwie pod Retuerta i w potyczkach d. 6 i 7, szczególniey dotknęła kawaleryą, którą Półkownik *Aspiroz* upornie prowadził na ogień, chociaż plac pokryty drzewami i działami, bardzo był dla jazdy szkodliwy. Rozmaite korpusy kawaleryyskie przez tę stratę tak zostały zruynowane, że wielu Sztabs-Oficerów uważali dalszą służbę za niepodobną i podali się do uwolnienia. W Burgos zapewniano także, że Jenerałowie *Espartero* i *Lorenzo* byli z sobą w wielkiém nieporozumieniu, że ostatni złożył swoje dowództwo i w naywiększym pośpiechu udał się do Madrytu. Dnia 12 Paździer. Jenerał *Espartero* znaydował się jeszcze w Pontilla, a kilka batalionów z jego tylney straży stało jeszcze nawet w Covarrubias. Stan kraju tak jest smutny, że wielkiego targu, który co środę odbywał się w mieście Lerma, już od dwóch tygodni nie było." (*A.P.S.Z.*)

Brytania Wielka i Irlandya.

Londyn, dnia 20-go Października.

Królowa bawi jeszcze w Brighton. Wczora odbyła w towarzystwie Xiężny *Kent*, oraz wielu dam i panów, przejażdżkę konną, która trwała półtrzeci godziny.

— Okręt liniowy *Edinburg*, wypłynął z Portsmouth do Lisbony z depeszami do Admirała *Gage*, które oddawszy, puści się na morze Śródziemne dla wzmocnienia tam flotty Angielskiey.

— Podług doniesień, z ciaśniny Devis otrzymanych, tegoroczny połów wielorybów, był bardzo lichy: od dnia 21 Września nie ułowiono więcey jak 68 sztuk; z tego powodu sądzono, że cena tranu póydzie w górę.

— Z powodu zbliżającego się posiedzenia Parlamentu, powiada dziennik *Globe* między innemi: „Mała większość Ministrów w Izbie Niższey i uporna większość, jaką mają przeciwko sobie w Izbie Wyższey, są to dwa punkta, na które zwracać się powinna uwaga Reformistów w jak nayrychleyszym czasie. Przykre położenie, w jakiém się postawionemi widzą, jest zbyt widoczne; jednakże niedogodności w porównaniu z istotnemi korzyściami są tylko mało znaczące. Zupełny brak prawodawstwa, lepszy jest od złego prawodawstwa: jakoż lepiey nam z tém, że możemy, chociażby to było bezskutecznie, czynić starania o wprowadzenie dobrych środków, jak gdybyśmy złym opierać się musieli. Gdyby Torysowie u stéru byli, kierunek ich polityki wskazywałby, że do swego ruchu stronniczego tyle są jeszcze przywiązani, jak dawniey. Posiadanie więc władzy rządowey jest samo przez się korzyścią dla reformy, a kiedy pomyślemy jeszcze, że dwór trzyma teraz z Królestwem, a Królowa z narodem: byłoby słabością nie do przebaczenia, gdybyśmy tak korzystne stanowisko opuszczali."

— O wyprawie Półkownika *Chesney* do Eufratu, z polecenia Xięcia *Wellingtona* w r. 1834 przedsiębraney, umieszcza gazeta *Times* obszerne wyjątki ze złożonego rapportu. Pokazuje się z nich, że pięć tylko dróg jest z Anglii do Indyy, z których naykrótsza Eufratem, to jest: 46 dni z Anglii do Bombay, a napowrót dni 52. Przez Alexandryą i Suez trwa droga 53 i 55 dni, ale z powodu panowania wiatrów przeciwnych, nie wiele ma pierwszeństwa przed tamtą. Trzecia prowadząca przez Maltę, Stambuł, Trebizondę i Buszir do Perskiey zatoki, potrzebuje 58 i 59 dni; każda woyna w Persyi, może ją przerwać. Czwarta idzie przez Niemcy, Wiedeń do Trebizondu; podróż trwa dni 53 do 55. Piąta nareszcie, zasadza się na projekcie Kapitana *Estcourt*, ażeby przez Mohammera (miasto na Perskim brzegu Eufratu między Basorą a ciaśniną) dostać się do Indyyskiego morza. Na dromaderach odbywa się podróż w 10 dniach z Damaszku do

море. На верблюдахъ путь совершается въ 10 дней изъ Дамаска въ Могаммеръ а чрезъ 16 изъ Бейрута въ Дамаскъ. Изъ сего рапорта видно, что экспедиція Полковника *Чеснея* по Евфрату, не подверглась несчастію, но напротивъ онъ совѣтуетъ держаться сего пути, утверждая, что онъ есть самый лучшій изъ всѣхъ упомянутыхъ.

— Езуитскій орденъ утвердившійся въ окрестностяхъ Ливана, имѣлъ уже прежде намѣреніе отправить изъ Сиріи и учредить миссію между Халдейцами. Теперь извѣстно, что не миссію но совершенную коллегію опредѣлено учредить въ Месопотаміи. Учрежденіе этой коллегіи объясняетъ планъ Езуитовъ, чтобы отъ Евфрата и Тигра завести сообщеніе съ поселеніями ордена въ Остъ-Индіи, и вмѣстѣ такимъ образомъ имѣть рядъ миссій и коллегій во всей южной сторонѣ Азіи. Въ Индіи, гдѣ терпимость Англійскаго Правительства, предоставляетъ ордену совершенно свободное существованіе, Калькута есть центромъ ихъ миссій, откуда въ прошломъ году, Езуиты распространились до Ава и Пегу. (*G. C.*)

Германія.

Ганноверъ, 19-го Октября.

Слышно, что Князь *Сольмсъ*, сынъ Королевы, будетъ Губернаторомъ здѣшняго города.

— Настоящія дѣла Королевства рѣшаетъ исключительно Король съ двумя только чиновниками, т. е. съ Министромъ *Шеле* и съ Директоромъ Канцеляріи *Лейстомъ*, иногда только Наслѣдственный Принцъ участвуетъ въ ихъ совѣщаніяхъ. Многіе проекты закона принятые въ послѣднемъ засѣданіи, между которыми есть очень важные и нужные, не удостоились еще Королевскаго утвержденія. Всѣ нетерпѣливо ожидаютъ конца, продолжающагося до сихъ поръ въ государственныхъ дѣлахъ перелома. (*G. C.*)

Испанія.

Напечатанное въ *Times* Мадритское письмо отъ 9-го Октября, увѣдомляетъ, что тамъ носился слухъ, что въ Наваррѣ вооружаютъ огромную Карлистскую экспедицію, которая присоединится къ *Донъ-Карлосу*, и посему Карлисты 4-го ч. сдѣлали отчаянное нападеніе на Лодозскій мостъ. Слышно, что новая экспедиція будетъ состоять изъ 10 баталіоновъ и одной батареи въ 6 пушекъ. (*A.P.S.Z.*)

Португалія.

Лиссабонъ, 10-го Октября.

Сегодняшняя Правительственная газета объявила постановленіе Кортесовъ отъ 6-го ч. с. м. подписанное Королевою, по силѣ коего уничтожается остановленіе *Habeas corpus* за исключеніемъ провинціи Алгарви со смѣжными съ нею округами, Фаро, Беха и Эвора.

— Говорили здѣсь о появленіи въ разныхъ странахъ Королевства, значительной Мигуэлистской силы, подъ начальствомъ какого-то *Донъ-Алваро*, который прежде состоялъ при *Д. Карлосѣ* и за нѣкоторое время съ 6,000 чел. перешелъ границу; между тѣмъ оказалось, что хотя случаются мѣстами, а именно въ провинціяхъ Минго, Трасъ-осъ-Монтесъ и Беира, разныя какъ бы Мигуэлистскихъ войскъ нападенія, которыя были столь значительны, что обратили даже вниманіе Правительственныхъ Генераловъ; впрочемъ это только Португальскіе Герилясы, которые пользуясь господствующими въ Королевствѣ безпорядками, производятъ военныя вылазки подъ разными видами, но не съ политическою цѣлію а только для простаго грабежа, и если угрожаетъ имъ опасность разсыпаются и скрываются. Послѣ урона причиненнаго Генералу *Царіатеги*, къ нимъ присоединилось нѣкоторое число Испанцевъ изъ разбитаго корпуса. Чтобы окончательно прекратить эти движенія, выступили въ тѣ стороны Генералы *дасъ Антасъ* и *Са-да-Бандеира* съ своими отрядами. Въ южныхъ провинціяхъ т. е. въ Алемтехо и Алгарвіи, находятся Мигуэлистскія силы довольно хорошо вооруженныя и устроенныя, подъ начальствомъ извѣстныхъ *Ремешидъ*, *Бахано* и нѣсколькихъ другихъ. Въ отрядѣ перваго находится 200 чел. пѣхоты и 120 конницы. Національная гвардія изъ Эворы получила повелѣніе выступить противу нихъ. (*G. C.*)

Турція.

Заграбъ (Аграмъ), 10-го Октября.

Такъ какъ Боснійскіе Капитаны въ Кроаціи, не хотѣли предаться законной власти ни слушаться Правительственныхъ повелѣній, то выступилъ противу нихъ Намѣстникъ Босніи въ первыхъ числахъ Сентября, Визирь *Мегемедъ-Веджиги-Паша*, имѣя подъ командою 2,000 Арнавтовъ и отъ 3 до 4

Mohammera, a w 16 z Beiruty do Damaszku. — Z tegoż rapportu widzieć się także daje, że wyprawa Półkownika Chesney na Eufracie, nie uległa nieszczęściu, i owszem radzi on tę drogę, utrzymując, że jest naylepszą ze wszystkich wymienionych.

— Zakon Jezuitów, który się w okolicach Libanu ustalił, miał dawniey już zamiar wysłać z Syryi i urządzić missyą pomiędzy Chaldeyczykami. Teraz dowiadujemy się, że nie missyą, ale zupełne kollegium postanowiono w Mezopotamii zaprowadzić. Wystawienie tego kollegium, wyświeca plan Jezuitów, ażeby od Eufratu i Tygru, przywieść do skutku związek z osadami zakonu w Indyach wschodnich, posiadać oraz tym sposobem nieprzerwany szereg missyy i kollegiów w całey południowey stronie Azyi. W Indyach, gdzie pełen toleranсyi rząd angielski, zostawia zakonowi zupełnie wolną sedzibę, Kalkuta jest środkowym punktem ich missyy, zkąd już w roku zeszłym dostali się Jezuici aż do krajów Avy i Pegu. (*G. C.*)

Niemcy.

Hannower, 19 Października.

Słychać, że Xiąże *Solms*, syn Królowey, będzie Gubernatorem tuteyszego miasta.

— Teraźnieysze sprawy Królestwa, załatwia wyłącznie Król z dwóma tylko urzędnikami, to jest: z Ministrem *Scheele*, i z Dyrektorem kancellaryi *Leist*; niekiedy tylko Królewicz Następca tronu miewa udział w ich naradach. Rozmaite projekta do praw, na ostatnim seymie przyjęte, między któremi są niektóre bardzo ważne i potrzebne, nie uzyskały jeszcze potwierdzenia Królewskiego. Z niecierpliwością nakoniec oczekują wszyscy trwającego dotąd w sprawach krajowych przesilenia. (*G. C.*)

Hiszpania.

Umieszczony w *Times* list Madrycki pod d. 9 Października donosi, iż biegała pogłoska, że w Nawarrze uzbraja się wielka nowa wyprawa Karolistowska, dla przyłączenia się do woyska *Don Carlosa*, i dla tego Karoliści dnia 4 mieli uczynić rozpaczliwe uderzenie na most Lodosy. Mówią, że nowa wyprawa składać się ma z dziesięciu batalionów i jedney bateryi o sześciu działach. (*A.P.S.Z.*)

Portugalia.

Lisbona, d. 10 Października.

Dzisieysza gazeta Rządowa ogłosiła dekret Kortezów z d. 6 b. m. przez Królową podpisany, mocą którego zostaje zniesione zawieszenie *Habeas corpus*, z wyłączeniem prowincyi Algarbii z przyległemi jey obwodami Faro, Beja i Evora.

— Mówiono tu o pokazaniu się w różnych stronach Królestwa, znaczney siły Miguelistów pod dowództwem niejakiegoś *Don Alvaro*, który przez czas niejaki przy *Don Carlosie* zostawał i w 6 000 ludzi granice przekroczył; tymczasem pokazało się, że zdarzają się wprawdzie tu i owdzie, a mianowicie w prowincyach Minho, Tras-os-Montes i Beira, rozmaite niby to Miguelistowskich hufców napady, które były dosyć silne, aby uwagi rządowych Jenerałów zwrócić nie miały; lecz są to tylko Portugalscy gerylasowie, którzy, korzystając z panujących w kraju zamieszek, dopuszczają się zbroynych wycieczek pod rozmaitemi nazwami, ale nie w celu politycznym, lecz dla prostego rabunku, a gdy niebezpieczeństwo im grozi, rozpierzchają się i ukrywają. Po klęsce zadaney Jenerałowi *Zariateguy*, połączyła się z niemi pewna liczba Hiszpanów z rozbitego korpusu. Żeby tym poruszeniom raz już ostateczny koniec położyć, wyruszyli w tamte strony Jenerałowie *das Antas* i *Sa-da-Bandeira* z oddziałami swemi. W prowincyach południowych, to jest: w Alentejo i Algarwii, znaydują się jednak nie źle uzbrojone i urządzone hufce Miguelistów, pod dowództwem znanych *Romeszido*, *Bajano* i kilku innych. Oddział pierwszego liczy 200 piechotnych i 120 jezdnych ludzi. Polecono gwardyi narodowey z Evory, aby przeciwko nim wyruszyła. (*G. C.*)

Turcya.

Zagrab, 10 Października.

Ponieważ Bośniaccy Kapitanowie w Kroacyi, nie chcieli poddać się prawey władzy, ani słuchać rozkazów rządowych, wyruszył przeto przeciwko nim Wielkorządca Bośnii, Wezyr *Mechmed Wedszyki* Basza, w pierwszych dniach Września, na czele blisko 2,000 Arnautów i 3 do 4 tysięcy regularnego woyska,

т. регулярнаго войска, одинъ уланскій полкъ и 14 пушекъ, не считая въ томъ принадлежащихъ къ его свитѣ Шувашей и разной домовой сволочи, идя изъ Травника чрезъ Баніалюку въ Кроацію для покоренія неповинующихся. При Липникѣ, Визирь встрѣтилъ авангардъ мятежниковъ, который совершенно разбилъ и двинулся въ Ясеничу, гдѣ находилась главная сила мятежниковъ, которые будучи поражены потерею своихъ переднихъ войскъ, спасались бѣгствомъ. Визирь велѣлъ тотчасъ разрушить и сравнять съ землею укрѣпленный замокъ Ясеничи и изъ взятыхъ въ немъ плѣнныхъ, четыремъ главнымъ заговорщикамъ, а также семи жителямъ Ясеничи, отрубить головы; всѣхъ прочихъ отправилъ домой внушивъ имъ жить спокойно. 19-го ч. Визирь былъ уже въ Бигахѣ, куда прошелъ безъ всякаго препятствія; тамъ устроилъ лагерь, и призвавъ къ себѣ Капитана *Бишевича*, который былъ спокоенъ и въ мятежѣ не принималъ участія, пожаловалъ ему почетный кафтанъ и произвелъ его въ достоинство Мутеселима съ начальствомъ надъ 10-ю округами или Боснійскими Капитанами. 22 Сентября командующій въ Банатѣ Императорско-Австрійскій Фельдмаршалъ Баронъ *Власичъ*, имѣлъ съ Визиромъ совѣщаніе на межевыхъ дѣлъ. 23 Сентября Визирь удалился изъ лагеря съ своимъ войскомъ, обращаясь къ Островацу, куда скрылся Капитанъ *Бессиревичъ*. Туда явился добровольно Капитанъ Крупанскаго округа *Арнаутовичъ*, котораго Визирь велѣлъ заковать въ кандалы и со всимъ его семействомъ а также съ семействомъ ушедшаго Капитана *Бессиревича* отправилъ въ Травникъ. Учредивъ въ Островацѣ и Крупѣ приличное начальство и оставивъ тамъ гарнизономъ Арнаутцевъ, обратился 27 ч. къ Бигаху, съ намѣреніемъ возвратиться оттуда чрезъ Куленъ, Ракузу и Ливнъ въ Травникъ. Нѣтъ сомнѣнія, что теперь по прогнаніи мятежныхъ Капитановъ и учрежденіи законныхъ начальствъ, въ Кроаціи будетъ сохранено спокойствіе.

Съ Сербскихъ границъ, 8-го Октября.

Назначенный въ Лондонъ Турецкій Посланникъ *Ибрагимъ-Саримъ-Эфендій*, выдержавъ карантинъ въ Ахексинеццѣ, прибылъ къ Землинскому карантину, откуда совершитъ путешествіе чрезъ Вѣну и Парижъ въ Лондонъ. Слышно, что карантинный срокъ опредѣленный въ 3 недѣли, уменьшенъ для него на 10 дней, что должно почитать хорошимъ знакомъ состоянія здоровья, именно, что извѣстія изъ Сербіи, самыя удовлетворительныя.

— Собраніе конгресса Греческой Неунитской церкви въ Австріи, для избранія Архіепископа, назначено на 1 (13) Ноября наст. года.

Съ Молдавскихъ границъ, 26-го Сентября.

Не долго спустя послѣ двухъ лѣтнихъ несогласій, всѣ почти бояре помирились съ Княземъ *Стурдза*, и тѣмъ кончено, что *Логотетъ*, Алексей *Гика* и Костаки *Стурдза*, будутъ Министрами. Князь *Стурдза*, коего успѣли привести въ несогласіе съ женою, такъ что она принуждена была отправиться къ отцу своему въ Истамбулъ, открывъ теперь весь заговоръ и убѣдившись въ невинности своей супруги, опять соединился съ нею. (*G. C.*)

Разныя извѣстія.

Ученая экспедиція въ Новую Землю и Лапландію.

Въ С. Петербургскихъ Вѣдомостяхъ напечатано донесеніе Г. Академика Бера, объ ученой экспедиціи, предпринятой въ нынѣшнемъ году изъ Архангельска въ Новую Землю и Лапландію. Г. Академикъ пишетъ изъ Архангельска, отъ 17-го Сентября, что со времени отправленія Академической экспедиціи изъ Архангельска до самаго возвращенія ея нынѣ въ эту гавань, ему не представлялось удобнаго случая донести Академіи о семъ путешествіи. Теперь, дорожа каждою минутою времени, необходимаго для надлежащей высушки привезенныхъ имъ предметовъ, и для укладки ихъ по порядку въ заказанные для того ящики, и желая, для доставленія ихъ въ Петербургъ, воспользоваться еще лѣтнею дорогою, онъ представляетъ отчетъ только объ одной участи самой экспедиціи. Упомянувъ о приготовленіяхъ къ плаванію, и объ отплытіи, авторъ говоритъ, что достигнувъ устья Двины еще вечеромъ 19-го Іюня, они были принуждены остановиться противъ брандвахты и оставаться на этомъ мѣстѣ въ теченіе цѣлыхъ трехъ сутокъ. „Употребивъ это время на осмотръ сосѣднихъ береговъ,“ пишетъ Г. Беръ, „мы поспѣшили воспользоваться первымъ попутнымъ, впрочемъ весьма слабымъ, вѣтромъ и поплыли вдоль восточныхъ береговъ Бѣлаго Моря; но черезъ нѣсколько часовъ принуждены были свова бросить якорь противъ *Зимнихъ Горъ* и оставаться тамъ до 30-го Іюня, въ ожиданіи перемѣны вѣтра, не позволявшаго судамъ нашимъ выйти изъ Бѣлаго Мо-

jednego półku ułanów i 14 armat, nie licząc w to należących do jego orszaku Szuwaszów i rozmaitey gawiedzi domowey, idąc z Trawnika przez Banialukę do Kroacyi dla poskromienia nieposłusznych. Pod Lipnikiem spotkał Wezyr przednią straż buntowników, którą rozbił do szczętu i posunął się aż do Jasenicy, gdzie znaydowała się główna siła powstańców, którzy, przerażeni klęską swych czat przednich, w ucieczce szukali schronienia. Wezyr kazał natychmiast zburzyć i zrównać z ziemią warowny zamek Jaseniczy, a z poymanych w nim jeńców, czterem, jako głównym spiskowym, tudzież siedmiu mieszkańcom Jasenicy, głowy poucinać; wszystkich innych odesłano do domów, z poleceniem spokoynego zachowania się. Dnia 19 był już Wezyr w Bigach, gdzie doszedł bez żadney przeszkody; tam rozbił oboz, a przywoławszy do siebie Kapitana *Bischewicha*, który się spokoynie zachowywał i w buncie żadnego nie miał udziału, udarował go honorowym kaftanem, przy nadaniu mu godności Muteselimy i zwierzchnictwa nad 10 okręgami, czyli Kapitanami Bośniackiemi. Dnia 22 Września, miał z Wezyrem, dowodzący w Banacie Cesarsko-Austryacki Feldmarszałek Baron *Vlasits*, konferencyą, tyczącą się interessów granicznych. Dnia 23 Września oddalił się Wezyr z obozu ze swém woyskiem, udając się ku Ostrowac, dokąd schronił się Kapitan *Bessyrewich*. Tam stawił się przed nim dobrowolnie krupieńskiego okręgu Kapitan *Arnautowich*, którego Wezyr w kaydany okuć kazał i z całą rodziną, tudzież z rodziną zbiegłego *Beszyrewicha* do Trawniku odesłał. Ustanowiwszy potém w Ostrowac i w Krupie zwierzchność właściwą, i zostawiwszy tam na załodze Arnautów, obrócił się d. 17 na Bihach, aby ztamtąd powrócić przez Kulen, Rakuzę i Liwno do Trawniku. Nié masz wątpliwości, że teraz po zniknieniu buntowniczych Kapitanów i ustanowieniu władz prawnych, będzie w Kroacyi zachowana spokoyność.

Od granic Serbskich, 8-go Października.

Przeznaczony do Londynu Poseł Turecki *Ibrahim-Sarim-Effendi*, odbywszy Serbską kwarantannę w Alexynęcy, przybył do kwarantanny w Semlinie, zkąd odbędzie swą podróż przez Wiedeń i Paryż do Londynu. Słychać, że czas kwarantanny, na dni 21 ustanowiony, został dla niego do dni 10 zmnieyszony, co uważać należy za dobry znak co do stanu zdrowia, zwłaszcza, że i doniesienia z Serbii, względem morowego powietrza, są bardzo zaspakajające.

— Zebranie się Kongressu Greko-Nieunickiego Kościoła w Austryi, dla obrania Arcybiskupa, zostało postanowione na d. 1 (13) Listopada bieżącego roku.

Od granic Multan, 26 Września.

Blizko po dwóletniey oppozycyi, niemal wszyscy Bojarowie pojednali się z Xięciem *Stourdza* i na tém stanęło, że *Logotet*, Alexy *Ghika* i Kostaki *Stourdza*, zostaną Ministrami. Xiąże *Stourdza*, którego przez intrygi umiano poróżnić z żoną tak, iż była przymuszoną udać się do oyca swego w Stambule, odkrywszy teraz cały spisek i przekonany o niewinności swey małżonki, połączył się z nią znowu. (*G. C.*)

Rozmaite Wiadomości.

Uczona Wyprawa do Nowey Zemli i Laponii.

W gazecie St. Petersburskiey umieszczone jest doniesienie P. Akademika Bera, o wyprawie uczoney, w tym roku przedsięwziętey z Archangielska do Nowey Zemli i Laponii. P. Akademik pisze z Archangielska, pod dniem 17 Września, że od czasu wysłania wyprawy Akademickiey z Archangielska do samego jey teraz powrótu do tey przystani, nie zdarzało się jemu zręczności doniesienia Akademii o tey podróży. Teraz drogo ceniąc każdą chwilę czasu, nieodbicie potrzebnego do należytego wysuszenia przywiezionych przezeń rzeczy, i do upakowania ich w porządku do skrzyń na to zamówionych, chcąc oraz dla zawiezienia ich do Petersburga, korzystać jeszcze z drogi letniey, przedstawia sprawę o samém tylko powodzeniu wyprawy. Napomknąwszy o przygotowaniach do żeglugi, i wyyściu pod żagle, pisze autor, że dopłynąwszy do uyścia Dźwiny jeszcze wieczorem 19 Czerwca, zmuszeni byli zatrzymać się naprzeciw brandwachtu i zostawać na tém mieyscu przez całe trzy doby: „Używszy tego czasu na obeyrzenie brzegow przyległych,“ pisze P. Ber „pośpieszyliśmy korzystać z pierwszego pomyślnego, zresztą bardzo słabego wiatru; popłynęliśmy wzdłuż wschodnich brzegow morza Białego; ale za kilka godzin znowu byliśmy zmuszeni zarzucić kotwicę naprzeciw *Gór Zimowych* i zostawać tam do dnia 30 Czerwca, oczekując odmiany wiatru, który nam niedozwalał wypłynąć z morza Białego. Wegetacya, którą znaleźliśmy na Górach Zimowych, można nazwać obfitą, sądząc z szerokości, pod jaką się znayduje. Ale za to

ря. Растительность, которую мы нашли на Зимнихъ Горахъ, можно назвать богатою, судя по широтѣ, въ коей онѣ находятся. Но за то море въ этомъ мѣстѣ чрезвычайно бѣдно произведеніями природы, и Зоологія не могла бы похвалиться ни малѣйшею добычею отсюда, если бы стрѣлокъ, бывшій прежде питомцемъ Музеума, не убилъ на здѣшнемъ берегу одной птицы, совершенно новой для Европы.

„Наконецъ могли мы направить путь свой къ южному берегу Лапландіи, и достигнувъ его въ ночь съ 1-го на 2-е Іюля, начали свои ученыя разысканія, не смотря на снѣгъ, который насъ здѣсь встрѣтилъ. На этихъ отдаленныхъ берегахъ, которые никогда еще не были посѣщаемы съ цѣлію ботаническою, нашли мы еще нѣсколько произведеній Лапландской флоры, очевидно занесенныхъ сюда съ Урала или изъ окрестностей Мезеня, и недостающихъ въ превосходномъ сочиненіи Валенберга: *Flora Lapponica*. 8-го Іюля вѣтеръ перемѣнилъ свое направленіе, и мы, не теряя времеми, поспѣшили воспользоваться этимъ; остановясь еще на короткое время у Сосновца, плыли довольно долго до Трехъ Острововъ, лежащихъ противъ восточнаго берега Россійской Лапландіи; откуда простерли разысканія наши до самаго Поноя.

„Продолжительное пребываніе наше въ Архангельскѣ и въ Бѣломъ Морѣ сдѣлало то, что время, опредѣленное на посѣщеніе Колы, было почти совершенно просрочено. По этому, боясь упустить главную цѣль экспедиціи, я уже давно принялъ намѣреніе воспользоваться первымъ южнымъ вѣтромъ, чтобы плыть прямо къ Новой Землѣ, и зайти сперва въ Колу, только въ такомъ случаѣ, когда вѣтеръ приметъ рѣшительное направленіе къ западу. Почувствовавъ, ночью съ 11-го на 12-е Іюля, свѣжій южный вѣтеръ, подняли мы якорь и, направивъ путь свой отъ Трехъ Острововъ прямо къ Маточкину Шару, прибыли, послѣ 5-ти-дневнаго благополучнаго плаванія, къ западному устью этого пролива, 17-го числа Іюля. Въ слѣдствіе продолжительнаго сѣвернаго вѣтра, загнавшаго столь большое количество льду въ Бѣлое Море, западный берегъ Новой Земли былъ совершенно очищенъ отъ него, и мы, видѣвъ еще нѣкоторые остатки льда въ Бѣломъ Морѣ, уже не встрѣтили ни малѣйшихъ слѣдовъ его въ самомъ Ледовитомъ Океанѣ.

„Обозрѣвъ устье означеннаго пролива въ геогностическомъ, ботаническомъ и зоологическомъ отношеніяхъ, мы углубились въ него для отысканія мѣста, гдѣ бы можно было намъ стать на якорѣ. Отсюда предприняли мы разысканія по всѣмъ возможнымъ направленіямъ, снабдивъ разными порученіями, какъ встрѣченныхъ здѣсь, такъ равно пріѣхавшихъ съ нами моржеловов. Надобно замѣтить, однако, что ловля моржей была чрезвычайно бѣдна въ нынѣшнемъ году. Гг. Леманъ и Рёдеръ отправились въ Серебряную Бухту, между тѣмъ, какъ я занялся анатомированіемъ нѣкоторыхъ морскихъ млекопитающихъ животныхъ.

„Чтобы не оставаься долѣе въ этой странѣ, мы рѣшились, 31-го Іюля, проникнуть съ обоими судами въ проливъ такъ далеко, какъ позволитъ ледъ; но достигнувъ середины пролива, мы нашли ледъ на которомъ моржеловы наши ловили тюленей, въ такомъ сильномъ движеніи, что не могли воспротивиться искушенію протѣсниться чрезъ льдины сколь возможно далѣе. Эта попытка, послѣ нѣкоторыхъ усилій, удалась намъ, и мы открыли себѣ, съ помощію свѣжаго вѣтра, свободный ото льда путь къ Карскому Морю, въ которое и вошли вскорѣ по полуночи. Тотъ же самый вѣтеръ, на слѣдующій день, чрезвычайно усилился и сдѣлалъ обратный путь на лодкѣ невозможнымъ; а такъ какъ при отправленіи нашемъ съ мѣста, гдѣ суда наши стояли на якорѣ, мы имѣли намѣреніе возвратиться туда къ ночи, и потому не запаслись ни чѣмъ нужнымъ для болѣе продолжительнаго пребыванія въ необитаемомъ мѣстѣ, то и принуждены были провести первое число Августа весьма безпокойно, въ дурную погоду, въ дождь, при $4\frac{1}{2}^{\circ}$ температуры, безъ всякаго крова и терпя во всемъ недостатокъ. Если бы буря еще продолжалась, то положеніе наше могло бы сдѣлаться чрезвычайно опаснымъ, потому что возвращеніе пѣшкомъ вдоль пролива было совершенно невозможно, по причинѣ голыхъ непроходимыхъ скалъ, выдававшихся во многихъ мѣстахъ изъ самой воды.

„Къ счастью, ввечеру насъ пригласили къ себѣ Кемскіе промышленики, которые имѣли съ собою шатры и достаточный запасъ оленьяго мяса и другой живности. Карское Море, на которомъ мы сначала видѣли вдалекѣ ледъ, въ продолженіе нашего здѣсь пребыванія совершенно очистилось, западнымъ вѣтромъ, на такое разстояніе, какое только

morze w tém mieyscu bardzo jest ubogie w płody przyrodzenia, przeto Zoologia nie mogłaby się pochlubić naymnieyszą ztąd zdobyczą, gdyby strzelec, były niegdyś wychowańcem Muzeum, nie ubił na tuteyszym brzegu jednego ptaka, zupełnie nieznajomego w Europie.

„Nakoniec mogliśmy skierować swą drogę do południowego brzegu Laponii, dosiągłszy go więc w nocy z dnia 1 na 2 Lipca, ropoczęliśmy uczone poszukiwania, bezwzględnie na śnieg, który nas tu spotkał. Na tych odległych brzegach, które nigdy jeszcze nie były odwiedzane w celu botanicznym, znaleźliśmy jeszcze kilka płodow flory Lapońskiey, widocznie zaniesionych tu z Uralu albo z okolic Mezenu, i nie znaydujących się w wyborném dziele Walenberga: *Flora Lapponica*. Dnia 8 Lipca wiatr odmienił swóy kierunek, nie tracąc więc czasu pośpieszyliśmy z tego korzystać; zatrzymawszy się na czas krótki przy Sosnowcu, dość długo płynęliśmy do Trzech-Wysp, leżących na przeciw wschodniego brzegu Laponii Rossyyskiey; zkąd posunęliśmy nasze poszukiwania do samego Ponoju.

„Długi nasz pobyt w Archangielsku i na Białém morzu sprawił to, że czas, przeznaczony na odwiedzenie Koły, był prawie zupełnie straconym. Z tey przyczyny, lękając się chybić głównego celu wyprawy, od dawna już powziąłem zamiar korzystania z pierwszego wiatru południowego, ażeby płynąć prosto do Nowey-Zemli, i zayść naprzód do Koły, w takim tylko razie, jeżeli wiatr wezmie prosty kierunek ku zachodowi. W nocy z dnia 11 na 12 Lipca, poczuwszy świeży wiatr południowy, wyszliśmy pod żagle, i skierowawszy swą drogę od Trzech-Wysp prosto do Matoczkina Szara, po 5-cio-dzienney pomyślney żegludze, przybyliśmy do zachodniego uyścia tey ciaśniny, dnia 17 Lipca. Z przyczyny długo trwającego wiatru ze strony północney, który tak wielką ilość lodu zapędził na morze Białe, zachodni brzeg Nowey Zemli był zupełnie od niego wolny; widziawszy więc niejakie jeszcze szczątki kry na Białém morzu, już nienapotkaliśmy naymnieyszych jego śladow w samém morzu Lodowatém.

„Obeyrzawszy uyście pomienioney ciaśniny we względzie geognostycznym, botanicznym i zoologicznym zagłębiliśmy się do niey dla wynalezienia mieysca, gdziebyśmy mogli stanąć na kotwicy. Ztąd rozpoczęliśmy nasze poszukiwania we wszystkich, jak tylko można, kierunkach, dawszy rozmaite zlecenia, tak tu spotkanym, jako też i przybyłym z nami łowcom morsow. Trzeba jednakże zrobić uwagę, iż połow morsow był zupełnie nędzny w tym roku. PP. Lehrmann i Röder udali się do zatoki Srebrney, a ja tymczasem zająłem się anatomizowaniem niektórych ssących zwierząt morskich.

„Ażeby nie zostawać dłużey w tym kraju, umyśliliśmy 31 Lipca zagłębić się z obudwóma okrętami do ciaśniny tak daleko, jak tego lod dozwoli; ale doszedłszy do śrzodka ciaśniny, znaleźliśmy lod, na którym nasi łowcy morsow łowili psy morskie, w tak mocnym ruchu, że niemogliśmy wstrzymać się od zaprobowania: azali się nam nie uda przecisnąć przez massy lodu, jak można, naydaley. Ta proba, po niejakich usiłowaniach, udała się nam; przez co odkryliśmy sobie, za pomocą wiatru świeżego, wolną od lodow drogę do morza Karskiego, na które wpłynęliśmy wraz po północy. Tenże sam wiatr, nazajutrz tak się powiększył, że powrócić na łodzi było niepodobieństwem; a ponieważ przy wypłynieniu naszém z mieysca, gdzie okręty nasze stały na kotwicy, mieliśmy zamiar powrócić tam na noc, przeto nie wzięliśmy z sobą żadnych zapasow potrzebnych do dłuższego bawienia w mieyscu niezamieszkałém; byliśmy więc zmuszeni przepędzić pierwszy dzień Sierpnia bardzo niewygodnie, wśrzód słoty pod $4\frac{1}{2}^{\circ}$ temperatury, bez żadnego dachu i znosząc niedostatek wszystkiego. Gdyby burza dłużey jeszcze potrwała, stan nasz mógłby bydź nader niebezpiecznym: gdyż powrót piechotą brzegami ciaśniny, był wcale niepodobny, z przyczyny skał niedostępnych, w wielu mieyscach z wody wystających.

„Na szczęście, zaprosili nas do siebie ku wieczorowi rybacy Kiemscy, którzy mieli z sobą namioty, dobry zapas mięsa reniferow i inney żywności. Morze Karskie, na którém widzieliśmy z początku w oddaleniu massy lodu, przez czas naszego tu pobytu zupełnie się oczyściło, przez wiatr zachodni, na takiey przestrzeni, jaką tylko można było objąć okiem z gór okoli-

могъ обнять взоръ нашъ съ окружныхъ горъ. Здѣсь, однако, мы нашли мало слѣдовъ животной жизни, за исключенiемъ безчисленнаго множества бероевъ (*Beroe Cucumis*), которые, повидимому, были очень довольны своею участiю въ этой холодной водѣ, и являли въ своихъ плавательныхъ перьяхъ такую роскошь красокъ, какой невозможно изобразить ни перомъ, ни кистью.

„На слѣдующій день буря утихла, и мы, вмѣстѣ съ промышлениками, начали помышлять о возвращенiи къ судамъ. Но вѣтеръ дулъ еще съ такою силою, что мы могли подвигаться въ передъ только чрезвычайно медленно, и принуждены были пристать къ одному острову, лежащему въ Бѣлужей Бухтѣ. Здѣсь нашли мы одну изъ тѣхъ хижинъ, въ которыхъ зимовалъ, въ 1767 году, *Розмысловъ*, и должны были употребить часть этихъ почтенныхъ останковъ на то, чтобы обогрѣться, высушиться и приготовить себѣ пищу. Къ ночи прибыли мы довольно благополучно на мѣсто, гдѣ стояли наши суда.

„4 го Августа, снялись мы наконецъ съ якоря и отправились къ западному устью пролива, рѣшась воспользоваться тамъ первымъ южнымъ или первымъ сѣвернымъ вѣтромъ, чтобы проникнуть сколь возможно далѣе на сѣверъ или на югъ западнаго берега Новой Земли. Въ устьѣ пролива насъ встрѣтилъ вѣтеръ сѣверный, и потому мы поплыли къ югу, остановились съ начала въ одной безъименной губѣ, гдѣ найденъ виденный нами въ Архангельскѣ каменный уголь, и потомъ въѣхали въ Костинъ-Шаръ, который собственно есть не одинъ цѣльный морской проливъ, какъ его изображаютъ на картахъ, но собранiя многихъ проходовъ или каналовъ, между безчисленнымъ множествомъ острововъ.

„Мы бросили якорь въ устьѣ Нехватовой. Сдѣлавъ въ первые дни нашего здѣсь пребыванiя нѣсколько изслѣдованiй въ окрестностяхъ, мы предприняли, 9-го Августа, поѣздку вдоль рѣки и озера того же имени, во внутренность страны. Мѣстомъ отдыха на этомъ пути служилъ намъ шалашъ, построенный когда-то для ловли гольца (*Salmo alpinus* Fabr.)

„Г. Беръ говоритъ, что по возвращенiи, поднялся сильный штурмъ, продолжавшiйся девять сутокъ. По миновании бури должно было выждать людей, посланныхъ на ловлю, которые наконецъ возвратились къ судамъ только съ парою оленьихъ кожъ. 28-го Августа, суда снялись съ якоря, и стали близь сосѣдняго острова для ученыхъ наблюденiй. Густые туманы препятствовали плаванiю на парусахъ въ архипелагѣ острововъ, такъ, что экспедицiя подвигалась весьма медленно. Между тѣмъ наступала осень. Г. Беръ желалъ посѣтить Колу и Мотовскую Бухту, и, вмѣстѣ съ тѣмъ, посмотрѣть и глетшеры, лежащiе на западномъ берегу Новой Земли; если же это неудастся, проникнуть болѣе къ югу и остановиться у Колгуева.

„31-го Августа, мы оставили Новую Землю послѣ шестинедѣльнаго на ней пребыванiя," продолжаетъ Г. Беръ, „и рѣшились сколь возможно далѣе держать путь нашъ къ западу, и непрежде оставить направленiе къ Колѣ, какъ когда исчезнетъ вся надежда на возможность оставить эту гавань передъ наступленiемъ зимы. Этотъ переѣздъ былъ, однако же, совершенъ не очень счастливо, потому, что вѣтеръ часто измѣнялся; мы должны были цѣлые сутки бороться со штурмомъ, и увидѣли берегъ Лапландiи только на осьмой день нашего плаванiя. Мы находились насупротивъ *Семи Острововъ*, слѣдовательно были отдалены отъ Мотовской Бухты не болѣе, какъ только на нѣсколько сотъ верстъ. Но такъ какъ вѣтеръ былъ постоянно сѣверо-западный и, слѣдственно, совершенно противный направленiю къ Колѣ, то намъ оставалось или пристать къ Семи Островамъ и ожидать тамъ благопрiятнаго вѣтра, или направить путь свой къ Бѣлому Морю. Я рѣшился направить путь нашъ къ востоку и пристать къ Тремъ Островамъ, гдѣ мы пробыли полтора дня. Потомъ мы еще занимались здѣсь ловлею морскихъ звѣрей низшихъ классовъ. Сколь пустынны показались намъ прежде тундры этого крайняго конца Лапландiи, столь же привлекательными явились намъ нынѣ эти зеленыя покатости, которыхъ мы не видѣли на Новой Землѣ въ теченiе цѣлыхъ шести недѣль.

„Другое судно наше, съ которымъ мы были разлучены въ продолженiе нѣсколькихъ дней, также принуждено было оставить предпрiятiе плыть въ Колу, и соединилось съ нами у Трехъ Острововъ. Плаванiе наше отсюда до самаго Архангельска было чрезвычайно благополучно, такъ, что мы теперь въ двое сутокъ оставили за собою пространство, на переѣздъ котораго употребили прежде цѣлые двадцать

cznych. Tu jednakże mało znaleźliśmy śladow życia organicznego, oprócz niezmiernego mnóztwa berojow (*Beroe Cucumis*), które, jak się zdaje, były bardzo kontente ze swego przeznaczenia w tey wodzie zimney, i okazywały w swym liściu pływającym taką powabność kolorow, jakiey ani piórem, ani pędzlem wyobrazić niemożna.

„Nazajutrz burza ustała, zaczęliśmy więc razem z rybakami myśleć o powrócie do okrętow, wiatr jednak był jeszcze tak wielki, żeśmy mogli tylko bardzo powoli posuwać się na przód, i byliśmy zmuszeni zawinąć do jednego ostrowia, na Biełużey zatoce leżącego. Znaleźliśmy tu jeden z tych domkow, w których *Rozmysłow* w roku 1767 zimował, i byliśmy zmuszeni użyć części szacownych tych szczątkow do ogrzania się, osuszenia i przygotowania sobie pokarmow. Na noc przybyliśmy dość szczęśliwie do mieysca, gdzie się nasze okręty znaydowały.

„Dnia 4 Sierpnia, podnieśliśmy nakoniec kotwicę i udaliśmy się ku zachodniemu uyściu ciaśniny, postanowiwszy korzystać tam z pierwszego południowego, albo północnego wiatru; ażeby, jak można, naydaley zagłębić się ku północy, albo ku południowi zachodniego brzegu Nowey Zemli. W uyściu ciaśniny spotkał nas wiatr północny, poszliśmy przeto ku południowi, zatrzymaliśmy się naprzód w jedney odnodze bezimienney, gdzie znaleziono widziany przez nas w Archangielsku węgiel kamienny, a potém wpłynęliśmy na Kostin-Szar, który nie jest właściwie całą ciaśniną morską, jak go wyobrażają na mappach, ale zbiorem wielu przesmykow, czyli kanałow, pomiędzy niezliczoném mnóztwem wysp.

„Zarzuciliśmy kotwicę w uyściu rz Niechwatowey. Uczyniwszy w pierwszych dniach naszego tu pobytu kilka poszukiwań w okolicach, 9 Sierpnia przedsięwzięliśmy wycieczkę wzdłuż rzeki i jeziora tegoż imienia, do środka kraju. Za mieysce wytchnienia w tey podróży służył nam szałasz, wystawiony niegdyś dla łowienia pstrągow, (*Salmo alpinus* Fabr.)

„P. Ber pisze, iż za powrótem, powstała mocna burza, przez dziesięć dni trwająca. Po przeyściu burzy, trzeba było oczekiwać ludzi, na połow wysłanych, którzy na koniec powrócili do okrętow z parą tylko skór reniferowych. 28 Sierpnia, okręty podjęły kotwice, i stanęły blizko przyległey wyspy dla uczonych postrzeżeń. Mgła gęsta przeszkadzała żegludze z rozpiętemi żaglami na Archipelagu wysp, tak, że wyprawa pomykała się bardzo powoli. Tymczasem nastała jesień. P. Ber chciał odwiedzić Kolę i zatokę Motowską, i przytém żądał widzieć lodowiska, na zachodnim brzegu Nowey Zemli leżące; a jeśliby się to nie udało, zagłębić się daley ku południowi i zatrzymać u Kolgujewa.

„Dnia 31 Sierpnia, opuściliśmy Nową-Zemlę po sześciotygodniowym na niey pobycie," daley pisze P. Ber, „postanowiliśmy skierować dalszą swą podróż ku zachodowi, i nie pierwiey opuścić kierunek na Kolę, jak wówczas, kiedy zniknie cała nadzieja możności opuszczenia tey przystani przed nadeyściem zimy. Ten jednakże przejazd był nie bardzo pomyślny, dla tego, że się wiatr często odmieniał; musieliśmy przez całe doby walczyć z burzą, i zaledwo uyrzeliśmy brzegi Laponii ósmego dnia naszey żeglugi. Znaydowaliśmy się na przeciw *Siedmiu Wysp*; byliśmy więc oddaleni od Motowskiey zatoki nie daley, jak na kilkaset wiorst. Ale że wiatr trwał ciągle północno-zachodni, a zatém zupełnie przeciwny kierunkowi do Koły, przeto zostawało nam zawinąć do Siedmiu Wysp i oczekiwać tam pomyślnego wiatru, albo skierować swą drogę do morza Białego. Postanowiłem skierować naszą drogę ku wschodowi i zawinąć do Trzech Wysp, gdzieśmy półtora dnia przebyli. Potém zaymowaliśmy się tu jeszcze połowem zwierząt morskich klass niższych. Ile płonnem okazały się nam bagna tego nayodleglejszego końca Laponii, tyle się przyjemnemi wydawały teraz te zielone spadzistości, których niewidzieliśmy na Nowey Zemli przez ciąg całych sześciu tygodni.

„Drugi nasz okręt, z którym przez kilka dni byliśmy rozłączeni, również zmuszony był zaniechać płynienia do Koły, i złączył się z nami przy Trzech Wyspach. Żegluga nasza ztąd aż do samego Archangielska była nader pomyślna, tak żeśmy teraz przez dwie doby przepłynęli przestrzeń, na przejazd którey użyliśmy pierwiey dwudziestu trzy dni. Przy brandwachcie okręty nasze połączyły się, i o południu 11 Września

три дня. У брандвахты суда наши соединились и вступили въ полдень 11-го Сентября въ Архангельскую гавань, съ совершенно здоровымъ экипажемъ.

„Сравнивая нашу экспедицію съ другими подобными, найдемъ, что она можетъ считаться весьма счастливою въ отношеніи къ главной своей цѣли. Изъ десяти экспедицій, въ Новую Землю Русскими морскими офицерами совершенныхъ прежде нашей, шесть потерпѣли значительный вредъ, нанесенный или судамъ ихъ, или экипажу, а именно: 1) *Розмысловъ*, хотя и достигъ своей цѣли, но принужденъ былъ бросить свое развалившееся судно. 2) *Лазаревъ*, долженъ былъ возвратиться заблаговременно, потому что весь экипажъ его занемогъ скорбутомъ и былъ не въ состояніи управлять судномъ; 3) *Литке*, въ третье путешествіе, наткнулся на подводный камень и хотя счастливо избѣгнулъ крушенія, но судно его значительно повредилось, и онъ принужденъ былъ оставить планъ, обдуманный имъ прежде для своего путешествія; 4) *Кротовъ* претерпѣлъ совершенное крушеніе; 5) *Пахтусовъ*, въ концѣ перваго своего путешествія, претерпѣлъ крушеніе у Пустозерска, и 6) онъ же, во второе путешествіе, потерялъ между льдовъ судно свое, и погибъ бы, можетъ быть, со всѣмъ экипажемъ, если бы не помогъ ему тотъ самый моржеловъ, который былъ нынѣ нашимъ спутникомъ.“

„Обращаясь къ ученымъ плодамъ, которые принесетъ наша экспедиція, я долженъ сказать, что не всѣ желанія наши въ этомъ отношеніи были совершенно удовлетворены. Если нѣкоторые вопросы и не разрѣшены удовлетворительнымъ образомъ и даже вовсе не тронуты, то, въ другихъ отношеніяхъ успѣхъ, превзошелъ мои ожиданія. Напримѣръ, конечно, мы никакъ не могли надѣяться найти въ странѣ, весьма схожей въ этомъ отношеніи со Шпицбергеномъ, до 90 различныхъ родовъ явнобрачныхъ (*Phanerogamae*) и по крайней мѣрѣ вполовину столько же тайно-брачныхъ (*Cryptogamae*) растеній. Въ отношеніи къ Зоологіи, одинъ вопросъ я могу считать совершенно разрѣшеннымъ. Предметы сѣверной звѣриной ловли, которая доставляетъ пропитаніе значительной части нашего народа, досель извѣстны только подъ народными названіями. Кажется, я буду также въ состояніи представить нѣкоторыя обстоятельныя подробности и о высшихъ классахъ животныхъ Новой Земли, почерпнутыя мною частію изъ собственныхъ наблюденій, частію же изъ свѣдѣній, собранныхъ мною на мѣстѣ. Хотя море, вѣроятно, содержитъ въ себѣ и еще много другихъ породъ животныхъ, которыхъ мы не видѣли, но, со всѣмъ тѣмъ, можно быть теперь довольнымъ и тѣмъ, что мы изъ числа безпозвоночныхъ животныхъ собрали близъ Новой Земли болѣе 70-ти породъ, между тѣмъ, какъ Скоресби вывезъ со Шпицбергена только 37 породъ, не смотря на то, что животные Шпицбергенскіе часто уже были вывозимы оттуда.

„Порода и сложеніе скалъ Новой Земли, въ посѣщенныхъ нами мѣстахъ, были съ точностію изслѣдованы Г. Леманомъ, и это изслѣдованіе показываетъ, что главныя составныя части этихъ скалъ суть глинистый и тальковый сланецъ въ разныхъ видоизмѣненіяхъ. Находящійся на югѣ около Костина-Шара авгитъ и порфиръ лежатъ на ортоцератитовой извести, наполненной окаменелостями, точно также, какъ это замѣчено Бухомъ и Гаусманомъ въ Норвегіи. Каменный уголь находили мы здѣсь во многихъ мѣстахъ, но только не въ большомъ количествѣ.

„Г. Циволка измѣрилъ высоту значительнѣйшихъ горъ около Маточкина Шара, и произвелъ наблюденія метеорологическія и магнитныя. Г. Рёдеръ сдѣлалъ рисунки предметовъ Естественной Исторіи и снялъ нѣсколько видовъ.“

Ученый путешественникъ заключаетъ свое донесеніе изъявленіемъ намѣренія представить въ скоромъ времени подробнѣйшій отчетъ о послѣдствіяхъ экспедиціи для науки и о своихъ коллекціяхъ. Онъ также надѣется, по расположенію къ нему мѣстнаго начальства, собрать необходимыя свѣдѣнія объ Архангельской Губерніи въ отношеніи къ Естественной Исторіи. (*С. П.*)

— Изъ Познани пишутъ: Эдуардъ Гр. *Рачинскій*, предположилъ обогатить Польскую Словесность переводомъ тѣхъ Латинскихъ классиковъ, которыхъ не было у насъ до сихъ поръ. Первая книга этого собранія, содержащая часть писемъ младшаго Плинія, вѣрно переведенныхъ Романомъ *Зіолецкимъ*, а также важное библіографическое извѣстіе о Польскихъ изданіяхъ, запискахъ и переводахъ латинскихъ классиковъ вышелъ уже изъ печати въ Бреславлѣ у *Шлеттера*. Все собраніе будетъ составлять 24 тома. (*Г. С.*)

wpłynęły do przystani Archangielskiey, z ekwipażem zupełnie zdrowym.

„Porównywając naszę wyprawę do innych, dostrzegamy, że ta może się uważać za nader szczęśliwą co do głównego celu swego. Z dziesięciu wypraw, do Nowey Zemli, przez Ruskich oficerów morskich przed naszą odbytych, sześć doznało znaczney straty, zrządzoney albo ich okrętom, albo ekwipażowi, a mianowicie: 1) *Rozmysłow*, chociaż swóy cel osiągnął, ale zmuszony był rzucić zupełnie zepsuty swóy okręt. 2) *Łazarew* musiał wcześnie powrócić dla tego, że cały jego ekwipaż zachorował na szkorbut i nie był w stanie kierowania okrętem; 3) *Litke*, w trzeciey podróży, trafił na kamień podwodny, i chociaż uniknął szczęśliwie rozbicia się, okręt jego znacznie jednak został uszkodzony, tak, że zmuszony był zaniechać planu, przez się ułożonego dla swey podróży; 4) *Krotow*, doznał zupełnego rozbicia się; 5) *Pachtusow*, ku końcowi pierwszey swojey podróży, rozbił się przy Pustoziersku, i 6) tenże, w drugiey podróży, utracił między lodami swóy okręt, i pewnieby z całym ekwipażem zginął, gdyby mu nie pomógł ten sam rybak morsow, który był teraz towarzyszem naszey wyprawy.

„Zwracając się do owoców uczonych, które wyprawa nasza przyniesie, powinienem wyznać, że nie wszyskie nasze życzenia zostały zupełnie w tym względzie zaspokojone. Jeżeli niektóre zapytania niezostały sposobem zaspakajającym rozstrzygnione, a nawet w cale nietknięte, natomiast w innych względach powodzenie, przeszło moje oczekiwanie. Naprzykład: przez żaden sposob niemogliśmy się spodziewać, ażebyśmy w kraju, bardzo w tém do Spitzbergu podobnym, znaleźli do 90-ciu rozmaitych rodzajow roślin jawnopłciowych (*Phanerogamae*) i prawie połowę tey liczby skryto-płciowych (*Cryptogamae*). Co do Zoologii, jedno zapytanie mogę uważać za zupełnie rozwiązane. Przedmioty północnych łowow zwierząt, które dostarczają żywności znaczney części naszego ludu, znane są dotąd pod gminnemi tylko nazwaniami. Zdaje się, że będę w stanie podać niektóre dokładne szczegóły o wyższych nawet klasach zwierząt Nowey Zemli, zebrane przezemnie częścią z własnych dostrzeżeń, częścią z wiadomości, jakie na mieyscu zebrałem. Chociaż morze zawiera jeszcze w sobie bez wątpienia wiele innych gatunków zwierząt, których nie widzieliśmy: z tém wszystkiém, można się cieszyć i z tego, żeśmy z liczby bezpacierzowych zwierząt zebrali w bliskości Nowey Zemli więcey 70 gatunkow, gdy tymczasem *Skoresby* wywiozł ze Spitzbergu tylko 37-m gatunkow pomimo to, że zwierzęta na Spitzbergu znaydujące się, często już były ztamtąd wywożone.

„Rodzay i układ skał Nowey Zemli, w zwiedzonych przez nas mieyscach, były dokładnie badane przez P. Lehmann, i te badania przekonywają, że główne części składowe tych skał są gliniastym i talkowym łupkiem w różnych odmianach kształtów. Znaydujące się na południu około Kostina-Szara augit i porfir leżą na ortoceratitowém wapnie, napełnionem skamieniałościami, zupełnie tak, jak to PP. Buch i Hausmann postrzegli w Norwegii. W wielu mieyscach znaydowaliśmy tu węgiel kopalny, ale tylko w niewielkiey ilości.

„P. Ziwolka zmierzył wysokość gór znaczniejszych około Motoczkina-Szara, i czynił meteorologiczne i magnetyczne postrzeżenia. P. Röler porobił rysunki przedmiotów Historyi Naturalney i zdjął kilka widoków.“

Uczony podróżny kończy swe doniesienie na oświadczeniu zamiaru przedstawienia w krótkim czasie szczegółowego sprawozdania o skutkach wyprawy naukowey i o swych kollekcyach. Ma także nadzieję, że za pomocą uprzejmey ku niemu mieyscowey zwierzchności, zbierze potrzebne wiadomości o Gubernii Archangelskiey we względzie Historyi Naturalney. (*P. P.*)

— Donoszą z Poznania, że Hr. Edward *Raczyński*, umyślił zbogacić literaturę polską przekładem tych klassyków łacińskich, których nie mieliśmy dotąd. Tom pierwszy tego zbioru, obeymujący część Listów Pliniusza młódszego, tłumaczonych wiernie przez Romana *Ziołeckiego*, oraz ważną wiadomość bibliograficzną o polskich edycyach, komentarzach i przekładach klassyków łacińskich, wyszedł już z druku we Wrocławiu u *Szlettera*. Zbiór cały składać się będzie z 24 Tomów. (*G. C.*)

ВИЛЬНА. Типограф. А. Марциновскаго. Печатать дозволяется. Октября 29 д. 1837 г. — Ценсоръ Стат. Совѣт. Кав. *Левъ Боровскій*.